

**КУ «Одеський обласний центр
патріотичного виховання та організації дозвілля дітей та молоді»**

Методичні рекомендації

**"Національно-патріотичне виховання молоді як один із пріоритетних
напрямів"**

Одеса – 2018 р.

Зміст

Вступ.....	3
1. Виховання патріотизму у сучасній школі.....	4
2. Теоретичні основи патріотичного виховання.....	5
3. До джерел патріотизму.....	8
4. Краєзнавча робота як форма патріотичного виховання.....	12
Висновок.....	17
Література.....	18

Вступ

Розбудова України як суверенної держави ставить перед школою та суспільством відповідальне і складне завдання – виховати високодуховне, національно свідоме підростаюче покоління, патріотів своєї Батьківщини, спадкоємців і продовжувачів національно-патріотичних традицій. Національно-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді – це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, школи, інших соціальних інститутів із формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної держави.

Розбудова України як сувереної держави ставить перед школою відповідальне і складне завдання – виховати високодуховне, національно свідоме підростаюче покоління, патріотів своєї Батьківщини, спадкоємців і продовжувачів національно-патріотичних традицій.

Національно-патріотичне виховання дітей та учнівської молоді – це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, школи, інших соціальних інститутів із формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави.

Почуття патріотизму – основа духовного життя кожної людини, її прагнення до волі та процвітання своєї країни. Патріотизм становить одну з найважливіших складових частин національного світогляду і поведінки людини у її ставленні до рідного краю, до інших націй і народностей. Збереження історико-культурних традицій народу, знання геройчного минулого – це основа патріотичного виховання учнівської молоді. Проводячи різні заходи на патріотичну тематику, ми вшановуємо пам'ять про тих, хто загинув у полум'ї боротьби за Незалежність України, показуємо всю жорстокість, з якою знищували наш народ. Зберігаючи пам'ять про трагічні події своєї країни, людина не допустить, щоб історія повторилася.

1. Виховання патріотизму у сучасній школі

Патріотичне виховання - це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується

(В. О. Сухомлинський).

Час іде вперед, суспільство розвивається, а отже, демократичні процеси у державі потребують вироблення нових суспільних вимог до освіти. Сьогоднішня школа пішла вперед шляхом прогресу. Це школа самореалізації і самоактуалізації особистості.

Відповідно Закону України «Про загальну середню освіту» (стаття 5), виховання громадяніна має

бути спрямованим передусім на розвиток патріотизму, любові до свого народу, до України. В. Сухомлинський писав: «Виховання патріотичної свідомості, почуттів і переконань нерозривно пов'язане з розумовим, моральним, трудовим, ідейно-світоглядним, естетичним, емоційним становленням особистості. Патріотичне виховання – це сфера духовного життя,

яке проникає в усе, що пізнає, узнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людину, яка формується. Патріотизм як діяльна спрямованість свідомості, волі, почуттів, як єдність думки і діла дуже складно пов'язаний з освіченістю, етичною, естетичною, емоційною культурою, світоглядною стійкістю, творчою працею».

Актуальність національно-патріотичного виховання особистості в умовах глобалізації

значною мірою зумовлюється вимогами сучасних державотворчих процесів на засадах гуманізму, демократії, соціальної справедливості, що мають забезпечити усім громадянам рівні стартові можливості для розвитку та застосування їхніх потенційних здібностей. Отже, проблема патріотичного виховання, як і в попередні роки, залишається значущою і важливою. Тому, вважаємо, що будь-яка національна школа передовсім має виховувати справжніх громадян України.

Саме тому у школі доцільно проводити свята, бесіди, диспути, виховні години, метою яких є зміцнення і поглиблення найцінніших громадянських якостей молодого покоління, формування їх активної життєвої позиції, спрямування процесу самовиховання патріота-українця. Патріотизм – горде слово, та як би це пафосно не звучало, він для декого з нас став таким звичним і буденним, що ми перестали помічати свої особисті патріотичні вчинки. А їх досить таки багато! Патріотизм – це коли ти не соромишся своєї збірної з футболу, навіть після провального матчу. Патріотизм – це кожний день, проведений працівником-спеціалістом на державній службі. Патріотизм – це кожний «привіт» у відповідь на «прівіт». І, без сумніву, патріотизм – це чудове почуття гумору, яке допомагає пережити будь-які негаразди.

2. Мета, завдання, форми і напрями реалізації національно-патріотично виховання в сучасній школі

Актуальність патріотичного та духовного виховання юного покоління зумовлюється процесом формування в Україні громадянського суспільства, становлення єдиної нації.

Патріотизм сьогодні є нагальною потребою і для людей, і для держави, оскільки високий рівень патріотизму громадян забезпечить повноцінний гармонійний розвиток як особистості в державі, так і суспільства вцілому.

Патріотичне та духовне виховання підростаючого покоління забезпечить цілісність народу України, його національне відродження, об'єднання різних етносів і регіонів країни, соціально-економічний і демократичний розвиток України, розбудову та вдосконалення суверенної правової держави, соціально-політичну стабільність у державі та гідне представлення нашої країни у світі.

Метою національно-патріотичного виховання є сприяння вихованню у молодого покоління почуття патріотизму, формування особистості на засадах духовності, моральності, толерантності, забезпечення створення умов для інтелектуального, культурного та фізичного розвитку, реалізації науково-технічного та творчого потенціалу молодих громадян, а також сприяння ефективній діяльності центрів патріотичного виховання молоді (Указу Президента України № 616/2008 від 03.07.2008р).

Була розроблена концепція на виконання Указу Президента України «Про проведення у 2009 році в Україні Року молоді», з врахуванням норм Постанови Кабінету Міністрів від 15 вересня 1999 року „Про затвердження Національної програми патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних зasad суспільства”, Указу Президента України від 25 жовтня 2002-го року «Про затвердження Концепцію допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді», Постанови ВРУ „Про заходи Кабінету Міністрів України щодо захисту національних інтересів держави у сферах національно свідомого і патріотичного виховання молодого покоління та забезпечення умов його розвитку”, документів робочої групи з питань патріотичного виховання молоді при Апараті Ради національної безпеки і оборони.

Виходячи з цього, основна ідея полягає у мотивації громадської активності молодого покоління. Це стане запорукою небайдужості як сьогоднішнього, так і прийдешніх поколінь громадян. Найкращою мотивацією до суспільної праці є почуття гордості за свою державу, співпереживання за минуле, співпричетність до творення її сьогодення та майбуття. Саме тому патріотичне виховання молоді є найголовнішим пріоритетом молодіжної політики в Україні, сформувати цілісну систему, спрямовану на забезпечення процесу національно-патріотичного виховання. Процес національно-патріотичного виховання є важливою складовою національної безпеки України. Реалізація єдиної комплексної програми патріотичного виховання молодих громадян України забезпечує ґрунтовну мотивацію молоді до праці на користь України.

Патріотичне виховання є складовою частиною загального виховного процесу, являє собою систематичну і цілеспрямовану діяльність органів державної влади і громадських організацій з формування у громадян високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Патріотичне виховання включає у себе соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти,

володіє високим рівнем комплексності, тобто охоплює своїм впливом усі покоління, пронизує усі сторони життя: соціальну-економічну, політичну, духовну, правову, педагогічну, спирається на освіту, культуру, історію, державу, право.

Головною метою роботи органів державної влади та створених відповідних організацій, а також метою реалізації проектів у сфері патріотичного виховання молоді, що фінансиються за рахунок бюджетних коштів, є робота з молодими громадянами 14-35 річного віку, а саме виховання їх у дусі патріотичного обов'язку, поваги до військової служби та готовності до захисту Вітчизни, повазі до чинного законодавства та зasad демократичної, правової держави.

1. Завдання національно-патріотичного виховання:

- розвиток у суспільстві високої соціальної активності, громадянської відповідальності, духовності, становлення громадянського суспільства, що складатиметься з громадян, які володіють високою свідомістю та здатністю проявити її в повсякденній діяльності з забезпеченням сталого розвитку;
- утвердження у суспільстві поваги до культурного та історичного минулого України;
- створення і забезпечення реалізації можливостей для повноцінної соціалізації молодих громадян, більш активного залучення їх у вирішення соціально-економічних, культурних, правових, екологічних та інших проблем, як загальнодержавного так і місцевого значення;
- виховання молодих громадян у дусі поваги до Конституції країни, законності, норм суспільного та колективного життя, створення умова для забезпечення реалізації конституційних прав людини та його обов'язків, громадянського та професійного обов'язку;
- розвиток у громадян почуття гордості, глибокої поваги до символів держави – Герба, Прапора, Гімну України, іншої загальнодержавної та регіональної символіки та історичних святинь, гордості за країну, а також окремі регіони та міста;
- створення умов для посилення патріотичної направленості телерадіомовлення та інших засобів масової інформації при висвітленні подій та явищ суспільного життя, активна протидія анти патріотизму, маніпулюванню інформацією, фальсифікації історії України;

- формування расової, національної, релігійної терпимості, розвиток дружніх відносин між представниками різних етнічних груп.

2. Форми національно-патріотичного виховання молоді в Україні

Органи державної влади, органи місцевої виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а у випадку фінансової підтримки за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету відповідних проектів, профспілкові, молодіжні та інші громадські організації, проводять роботу з патріотичного виховання молоді, зосереджуючи увагу на:

- роз'ясненні внутрішньої та зовнішньої політики України, Законів України, рішень Президента України та Кабінету Міністрів України виховуючи повагу до законодавчих норм;
- вивчені історії України та процесів державотворення, боротьби та здобуття Україною статусу незалежної, суверенної, демократичної держави;
- роз'ясненні серед громадян вимог Закону України "Про загальний військовий обов'язок і військову службу", Військової присяги на вірність Українському народові та військових статутів, організації зустрічей з ветеранами війни, відмінниками бойової підготовки Збройних Сил та інших військових формувань, відвідування військових частин, кораблів, вищих військових навчальних закладів і вищих навчальних закладів, які мають військові навчальні підрозділи;
- вивчені славних і видатних імен відомих людей, чиє життя пов'язане з Україною у соціально-економічній, політичній, культурній сферах тощо, засвоюючи у молодих людей гордість за співвітчизників, земляків та вивчаючи історію рідного краю крізь призму видатних світових постатей;
- вивчені Державного гімну, історії та змісту державних символів, засвоєнні поваги до державної атрибутики.

3. Напрямки реалізації концепції національно-патріотичного виховання молоді

3.1. Удосконалення нормативно-правової бази патріотичного виховання молоді:

- підготовка нормативно-правових актів з питань патріотичного виховання молоді, внесення відповідних змін до законодавства;

- визначення механізмів економічного стимулювання суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють підтримку заходів ветеранських, молодіжних і дитячих громадських організацій, спрямованих на патріотичне виховання молоді;
- розроблення порядку проведення всеукраїнських військово-спортивних ігор, конкурсів, присвячених проблемам патріотичного виховання молодих людей :
 - Всеукраїнська теренова гра «Гурби-Антонівці» - спрямована на вшанування героїв боротьби українського народу за Незалежність і терitorіальну цілісність України.
 - Всеукраїнський вишкіл «Джура-десантник» - спрямований на збільшення чисельності молоді, готової до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України.
 - Всеукраїнський табір «Хорунжий» - спрямований на збільшення чисельності молоді, готової до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України.
 - Всеукраїнський вишкіл «Нащадки вільних ім. Князя К.І.Острозького - спрямований на збільшення чисельності молоді, готової до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України.
 - Всеукраїнський вишкіл для тренерів-вихователів із організації національно-патріотичних ігор для молоді, спрямований на підготовку громадських активістів, які залучаються до організації і проведення всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»)
 - Всеукраїнський вишкіл « Джура-прикордонник» - спрямований на підготовку громадських активістів, які залучаються до організації і проведення всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»)
 - Всеукраїнський табір «Яструб» - спрямований на збільшення чисельності молоді, готової до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України.
 - Всеукраїнська гра «Теренова гра: «СІЧ: сила і честь» ім.братів Чучупак.
 - Скауцький вишкіл національно-патріотичного виховання «Південний редут» - спрямований на поглиблення знань з історії України, об'єднання українців за допомогою навчання козацьким традиціям.

- Всеукраїнський скауцький рух «Пласт» - спрямований на всебічному патріотичному вихованні української молоді.
 - розроблення положень про державні нагороди та відзнаки для вихователів, наставників за успіхи у патріотичному вихованні молоді, а також для молодих людей — за досягнення у підготовці до захисту Батьківщини, до служби у Збройних силах України та інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів України.

3.2 Активізація діяльності органів державної влади у сфері патріотичного виховання молодого покоління.

Необхідне забезпечення наступності та системності патріотичного виховання з урахуванням вікових, національних особливостей підростаючого покоління:

- поєднання і координація зусиль центральних та місцевих органів влади у роботі щодо патріотичного виховання молоді;
- посилення військово-патріотичної роботи, проведення днів і місячників захисника Батьківщини, “вахт пам’яті”, пошукових заходів, військово-спортивних ігор і походів;
- виховання у молоді національної свідомості, яка ґрунтуються на українській національній ідеї;
- сприяння молодим людям у реалізації ними інтелектуальних та творчих здібностей на благо України;
- сприяння професійній орієнтації, розвиток мотивації до праці;
- залучення юнаків і дівчат до вивчення культури, історії корінних народів і національних меншин України, пропагування кращих здобутків національної культурної і духовної спадщини, підтримка професійної та самодіяльної художньої творчості, діяльності творчих об’єднань, клубів за інтересами, фольклорних колективів:
 - Всеукраїнський музично-культурницький проект «Rock Sea» - сприяння розповсюдженню та популяризації якісної музики українських авторів та гостей з інших країн, пропаганда здорового способу життя, виховання самосвідомості та патріотизму.

- Всеукраїнська акція «Поєднані» - спрямовані на вшанування героїв боротьби українського народу за незалежність та територіально цілісність України.
 - Всеукраїнський фестиваль «Всі разом за сім'ю» - спрямований на збереження та розвиток духовно-морально цінностей українського народу.
 - Всеукраїнський фестиваль «Зашків» - спрямований на формування національно-культурної ідентичності.
 - Всеукраїнський фестиваль «Дунайська Січ» - спрямований на формування національно-культурної ідентичності.
 - Всеукраїнська акція «Донеччина зустрічає своїх захисників» - спрямована на збільшення кількості проведених зустрічей дітей і молоді з учасниками антiterористичної в Донецькій та Луганській областей.
 - Міжнародна акція «Нащадки вільних» - спрямована на вивчення сучасних виховних систем у сфері національно-патріотичного виховання, узагальнення та поширення найкращого досвіду у цій сфері.
 - Міжнародна акція «Світове українство» - спрямована на організацію заходів щодо ознайомлення молоді з числа закордонних українців з національними традиціями, мовою, історією України.
 - Всеукраїнський фестиваль «Олевська республіка» - спрямований на вшанування героїв боротьби українського народу за незалежність і територіальну цілісність України.
 - Всеукраїнська акція «Покрова Героїв» - спрямована на сприяння консолідації українського суспільства навколо ідей спільногомайбутнього, захисту територіальної цілісності України.
 - Міжнародна конференція «День Гідності. Вшануй» - спрямована на формування у молоді активної громадянської, державницької позиції та почуття власної гідності.
 - Всеукраїнський форум «Студенство-Авангард державотворення» - спрямований на координацію інформаційно-просвітницької роботи у сфері національно-патріотичного виховання.
 - Всеукраїнська акція «Андріївські вечорниці» - спрямована на формування національно-культурної ідентичності.
- сприяння формуванню позитивного іміджу українських естрадних виконавців, діячів культури і мистецтва, спортсменів, активне залучення їх до патріотичного виховання молоді;

- розвиток політичної культури, залучення молоді до участі у державотворчому процесі, громадському русі;
- виховання у молодих людей культури поведінки, поваги до старших поколінь, розвинутої правосвідомості, дбайливого ставлення до природи;
- розширення молодіжного туризму;
- створення відповідних умов та залучення молодих людей до регулярних занять фізичною культурою і спортом, спрямування фізичного виховання на підготовку молоді до праці та захисту Батьківщини;
- сприяння розширенню контактів з українцями, які проживають за межами України;
- удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів, що займаються питаннями патріотичного виховання дітей та молоді;
- сприяння роботі клубів за місцем проживання, інших організацій, які здійснюють заходи з патріотичного виховання молоді;
- розроблення та реалізація програм патріотичного виховання молоді місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування разом з усіма інституціями громадянського суспільства.

3.3 Інформаційно-пропагандистське забезпечення національно-патріотичного виховання молоді

- Розроблення рекомендацій щодо посилення патріотичної спрямованості програм радіомовлення та телебачення, матеріалів друкованих засобів масової інформації;
- активна протидія фактам, що фальсифікують історію України та її сьогодення;
- створення в мережі Інтернет інформаційної бази з питань патріотичного виховання молоді;
- організація у теле-, радіопрограмах і в пресі постійно діючих рубрик про патріотичне виховання молоді, про досвід роботи у цьому напрямі різних соціальних інституцій, у тому числі ветеранських, молодіжних і дитячих громадських організацій, із залученням до обговорення проблем патріотичного виховання молоді відомих вчених, державних і громадських діячів, представників культури і мистецтва, педагогів, ветеранів війни і праці,

лідерів та активістів громадських організацій; випуск спеціального друкованого видання з проблем патріотичного виховання молоді;

- недопущення пропаганди в засобах масової інформації культу насильства, жорстокості і бездуховності, поширення порнографії та інших матеріалів, що підривають суспільну мораль;
- підтримка україномовних молодіжних друкованих засобів масової інформації, теле- та радіопрограм, Інтернет-центрів;
- виробництво кіно- і відеофільмів, видання творів, постановка спектаклів, спрямованих на патріотичне виховання підростаючого покоління.

3.4 Співпраця органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями

Активне залучення до патріотичного виховання молоді ветеранських громадських організацій, використання їх досвіду і духовного потенціалу з метою збереження та спадкоємності славних бойових і трудових традицій:

- відродження та розвиток українського козацтва як важливої громадської сили, здатної зробити вагомий внесок у військово-патріотичне виховання молоді, її підготовку до захисту Батьківщини;
- організаційна та фінансова підтримка на конкурсній основі програм, проектів громадських організацій, спрямованих на патріотичне виховання молоді;
- підтримка засобів масової інформації, які діють при молодіжних і дитячих громадських організаціях та висвітлюють проблеми патріотичного виховання дітей і молоді;
- сприяння консолідації і координації діяльності громадських організацій при підготовці і проведенні заходів патріотичного спрямування.

3.5 Посилення ролі сім'ї у процесі патріотичного виховання молоді.

Дуже важливу роль відіграє сім'я у вихованні дітей та молоді. Для більш якісного виховання потрібна підтримка держави:

- створення відповідного рівня життєдіяльності сім'ї, належних умов для фізичного, інтелектуального, морально-естетичного, освітнього та духовного розвитку дітей на засадах національних традицій, педагогічної науки та кращого світового досвіду;

- підвищення педагогічної культури батьків, зокрема шляхом підготовки нових програм і посібників з питань патріотичного виховання дітей у сім'ї, активізація діяльності органів державної влади та громадських структур у цьому напрямі;
- створення всеукраїнської та регіональних інформаційно-статистичних баз даних стосовно різних категорій сімей з метою їх соціальної підтримки.

3. Цінності національно-патріотичного виховання

У ділянці розвитку національного самоусвідомлення української дитини йдеться про систему ідеалів, до прийняття яких і до віри в які вихователь приводить своїх вихованців. Як і в інших сферах виховання, він спирається на різні форми національних ідеалів: на кодекс національних цінностей (їх перелік), на українську культуру, філософію, мову, звичаї, правові джерела, на символіку, приклади самопожертви українців задля свободи Батьківщини тощо.

За сучасних умов національне виховання дітей і молоді набуло особливої гостроти й актуальності. Воно втілює і віддзеркалює в собі процес національно-етнічного відродження української нації, як, зрештою, й інших поневолених і зросійщених колись етносів, що живуть в Україні, — поляків, евреїв, татар та ін.

Національне виховання передбачає визнання національних вартостей як визначальних. До них належать: українська ідея, що втілює в собі прагнення до державності та соборності, патріотизм і готовність до самопожертви у випадку потреби захисту Батьківщини, почуття національної самопошани і гідності, історична пам'ять, повага до державних та національних символів та до Гімну України, любов до рідної культури, мови, національних свят і традицій, повага до Конституції України і до обраних демократично владних чинників, орієнтація власних зусиль на розбудову Української держави та прагнення побудувати справедливий державний устрій, протидія антиукраїнській ідеології, прагнення до розвитку духовного життя українців тощо.

Серед названих вище національних цінностей сьогодні на особливу увагу заслуговують відродження національної (історичної) пам'яті та національної гідності.

Кожна людина, як і кожна нація, розвивається у просторі й часі. І те, куди вони рухатимуться у перспективі, задається лінією їхнього розвитку в

минулому. Якщо бачення цієї лінії (вектора руху) немає, то людину чи націю можна легко скерувати куди завгодно. Якщо ж таке усвідомлення є, якщо воно стійке, то всупереч труднощам і людина, і нація розвиватимуться в продовження заданого історією напрямку, своєю історичною дорогою. Так діє національна (історична) пам'ять. Отже, стає зрозумілим, чому так наполегливо нас її позбавляли і чому повернення історичної пам'яті — справа неабиякої важливості для долі нації. До чинників відновлення історичної пам'яті належить усе, що відбиває історичний шлях нашого народу, його боротьбу за волю аж до сьогоднішнього дня, його злети і поневіряння в ярмі чужинських народів. Таку інформацію в школі несуть історія, література, народна творчість, музичне і маллярське мистецтво, історія культури тощо.

Жахливим засобом етноциду було формування в людини почуття національної меншовартості, що водночас культивувало повагу до "старшого брата", навіювало переконання в перевазі інших народів над нами. У самому слові "малороси", яким нас називали недруги, є щось зневажливе. Український характер і наші традиції постійно були предметом гумору і висміювання. І хоч українець дуже часто був свідомий своєї духовної переваги над поневолювачами, виражати і розвивати її зможи не мав. Це й сприяло виробленню почуття скривдженості, комплексу неповноцінності. Як зауважує з цього приводу І. Гончаренко, затиснуті в підсвідоме почуття не зникають, а лишаються там силою, що нас постійно турбує. Комплекс чужої кривиди б'є по нас самих. Це почуття приводить до висновку, що ми не здатні жити самостійно і потребуємо "опікуна".

Метод духовної експансії чужинців був жахливо простим: позбавити український народ усіх ознак культурної самостійності, всіх цінностей, які визначають його обличчя, а що "не забирається" — примусити забути. Цьому сприяла та обставина, що історична доля змушувала нас працювати на інші народи, бути їхніми інтелектуальними донорами. Духовна експансія триває і досі — зокрема, шляхом навмисного поширення російськомовної літературної та музично-пісенної продукції, часто низькопробної і спеціально здешевленої.

Важливим завданням національного виховання сьогодні є сприяти тому, щоб наша людина позбулася цих плям зі свого минулого. Бо з гідності, а не з інформованості розпочинається національне відродження. У відновленні історичної пам'яті та національної гідності серед інших чинників велике значення має висвітлення правдивої історії, науки, культури та освіти українського народу, очищення замулених джерел нашої спадщини.

Не завадить ще раз і чесно прочитати історію наших сусідів, які досі творили її, спираючись на чужі здобутки. Сучасному українцеві іноді важко позбутися страху, щоб хтось не зробив йому докір у недостатньому демократизмі чи "інтернаціоналізмі". Головним аргументом тут має бути усвідомлення того факту, що ми ніколи не намагалися загарбувати чужих земель. Жоден російський цар не помер в українській в'язниці, тим часом як більшість українських гетьманів та інших борців за волю закінчували своє життя в Сибіру та в російських тюрмах.

Нарешті, не варто зловживати нагадуванням, але і не треба забувати, з чиєї вини у ХХ ст. було замордовано, зморено голодом чи розстріляно щонайменше 20 мільйонів найкращих українців-патріотів — молодими, що не залишили потомства. І досі ніхто не попросив за це прощення.

Велике значення у відновленні почуття національної гідності має розширення сфери застосування української мови як повноцінного засобу наукового спілкування, перехід до неї у сфері інформатики та викладання технічних наук у вищій школі. Цій же меті сприятиме усвідомлення нашого місця в процесі державотворення, ставлення до нас європейських народів, а також активність українських політиків на світовій арені, успіхи наших спортсменів тощо.

Іншу надзвичайно важливу групу вартостей становлять наші ідеали, цілі й наміри, пов'язані з практичними потребами державотворення. Маємо тут низку проблем, розв'язання яких не потребує героїзму чи якоїсь одноразової жертви, не обмежується активною участю у вічах і зборах. Натомість відчуваємо потребу, щоб пересічний громадянин вірив у нашу державу і повсякденно орієнтував свої зусилля на її розбудову — на тому робочому місці, на яке поставила його доля. Якісна праця — селянина, робітника, вчителя, лікаря" представника будь-якої професії — реальний внесок у цю справу.

Таким же внеском є дбайливе ставлення до державного майна, розкрадати яке нас учили багато років. Для морально здорового суспільства чесно працювати і не красти є нормою, дотримання якої повертається людині загальним добробутом її народу. Для нас таке ставлення до праці й державного майна усвідомлюється як жертовність, бо бачимо, що навколо нас люди нормальної моралі не дотримуються.

Практичні зусилля, спрямовані на становлення нашої державності, є похідними від патріотизму. Патріот не виконує свою роботу будь-як, не

нищить природу, не збагачується нечесним способом, бо все це завдає шкоди його Батьківщині. За висловом І. Франка, "наш голосний, фразеологічний та в більшій частині неширий, бо ділами не потертий патріотизм мусить уступити місце поважному, мовчазному, але глибоко відчутиому народолюбству, що виявляє себе не словами, а працею" (Франко І., 2004, т. 3, с. 573). Він свято оберігає її моральний престиж. Такі міркування, звичайно, можуть здатися наївними, романтичними. Але насправді це лише свідчення того, що між нами і справжнім, врешті-решт нормальним, патріотизмом існує ще велика відстань. Цілі покоління наших людей були виховані в дусі відчуженості від рідної землі та національного самозречення.

Громадянська освіта юного покоління – це навчання демократії, важливий засіб формування політичної культури. І в цьому напрямку важливою є робота з лідерами учнівської молоді та дитячих організацій, які існують в Україні.

ВИСНОВКИ

Кожна молода людина є активним учасником розбудови громадянського суспільства, відіграє в ньому важливу роль та несе відповідальність у процесах прийняття рішень на всіх рівнях, які впливають на їх життя, а держава забезпечує доступ молоді до відповідних та необхідних програм та послуг незалежно від статі, географічного положення, соціального, культурного, економічного чинників.

На сьогодні перед нашою державою стоїть завдання - виховання у молодого покоління почуття патріотизму, формування особистості на засадах духовності, моральності, толерантності, забезпечення створення умов для інтелектуального, культурного та фізичного розвитку, реалізації науково-технічного та творчого потенціалу молодих громадян.

Виходячи з цього, основна ідея полягає у мотивації громадської активності молодого покоління. Це стане запорукою небайдужості як сьогоднішнього, так і прийдешніх поколінь громадян. Найкращою мотивацією до безкорисної суспільної праці є почуття гордості за свою державу, співпереживання за минуле, співпричетність до творення її сьогодення та майбутнього. Саме тому патріотичне виховання молоді є одним з найголовніших пріоритетів молодіжної політики в Україні. Патріотичне виховання є складовою

частиною загального виховного процесу, являє собою систематичну і цілеспрямовану діяльність органів державної влади і громадських організацій з формування у громадян високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Патріотичне виховання включає у себе соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти, володіє високим рівнем комплексності, тобто охоплює своїм впливом усі покоління і пронизує усі сторони життя: соціальну-економічну, політичну, духовну, правову, педагогічну, спирається на освіту, культуру, історію, державу, право.

Література

1. Апраксина О.А. Позакласна робота в школі, К., Освіта 2007. – 130 с.
2. Арчажникова Л.Г. Теорія і методика виховання. Програма для вищих педагогічних училищ закладів - Ужгород, 1991. 309.С.
3. Смирнов С.Д. Педагогіка і психологія вищої освіти. — К.; Альма матер; 2004. — 271 с.
4. Губко О.Т., Руденко Ю.Д., Кузь В.Г. "Українська козацька педагогіка і духовність", Умань, 2005 .
5. Гнатюк В.М. "Управління системою національного виховання учнів загальноосвітньої школи", Методичний посібник, "Оріяни", Київ, 1998.
6. Дмитрієва Л.Г., Черноїваненко Н.М., Методика виховання в школі: Київ, 2000р. – 320 с.
7. Історичне краєзнавство / Під ред. М.Н. Матюшина. — М.,1980
8. Куберский И.Ю. Энциклопедия для педагога. Санкт – Петербург, 1997- 576.с.
9. Кленов А.С. Я пізнаю світ: Дитяча енциклопедія. К.: 1999г с.864.
10. Ліхачев Б.Т. Педагогіка: курс лекцій. – К., Юрайт, 2001 – 607 с.
11. Міхайлова М.А. Психологія підлітка. Львів, 2003.-260.с.
12. Педагогічна енциклопедія. Т. 3. М.: Вид-во "Радянська енциклопедія". М.; 1996. — 879 с.
13. Програма шкільного курсу “Допризовна підготовка”.

14. Рачина Б.С. Методичні рекомендації. Харків, 2001.- 310.с.
15. Старікова К.Л. У витоків народної мудрості. - Львів: Відділення пед. Суспільства, 1994.-89.с.
16. Старікова К.Л. Народні обряди і обрядова поезія. - Львів: Відділення пед. Суспільства 1994.-150 с.
17. Афанасьев А. Проблема формування ідеалів патріотичного виховання та ціннісних орієнтацій на сучасному етапі / А. Афанасьев, Н. Іщук // Рідна школа. – 2009. – № 12. – С. 19–21.
18. Виховання громадянина, патріота, гуманіста: Навч.- метод. посібник К.І.Чорна – К.: ТОВ «ХІК», 2004.- 96 с.
19. Гонський В. Патріотизм як основа сучасного виховання та ідеології держави / В. Гонський // Рідна школа. – 2001. – № 2. – С. 9–14.
20. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української держави //Педагогічна газета. – 2000. - № 6 (72), червень.- 6 с.
Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді /Бех І.Д., Чорна К.І. – К.: Світ виховання, 2007.-31 с.